

Fagkonsulentens nyhedsbrev nr. 4

Skriftlig prøve i samfundsfag 2010

af Bent Fischer-Nielsen

1. Karakterfordeling

Karakterfordelingen til den skriftlige prøve i 2010 blev som vist i tabel 1. Gennemsnittet blev på 6,05, og 2,7 % bestod ikke prøven. Gennemsnit og dumpeprocent for 2010 er helt de samme som i 2009.

Spredningen er lidt større i 2010 end i 2009: Der er lidt færre 7-taller, og lidt flere der har fået 12 og 02.

Gennemsnit for de to ordinære sæt i 2010 er stort set ens, hvilket er meget tilfredsstillende, da det indikerer, at eleverne har været stillet lige til de to prøver. 9 ud af 10 skoler havde valgt at placere skriftlig samfundsfag således, at 9 ud af 10 elever fik sæt 2.

Gennemsnit for opgaverne i it-forsøget ligger over de ordinære opgaver. Det kan dels skyldes, at eleverne i it-forsøget hvert halve år har været til prøve under terminslignende forhold, og at alle hold er studieretningshold (se nedenfor).

Tabel 1. Karakterer til skriftlig prøve i samfundsfag i 2008-2010

	2010	2010	2010	2010	2009	2008
	Sæt 1	Sæt 2	It	Total		
Gn.snit	6,1	6,04	6,5	6,05	6,05	6,2
12	3,7	4,2	7,5	4,1	3,2	4
10	17,4	18	18,4	17,9	17,6	18,6
7	35,5	32,7	33,8	33	35,3	36,2
4	31,4	30,5	31,1	30,6	30,3	27,2
2	9,2	11,9	7,5	11,7	10,9	11,8
0	2,7	2,7	1,8	2,7	2,6	2,2
-3	0,2	0	0	0	0,1	0,06
Antal	598	5703	228	6301	6084	5380

Tabel 2. Karakterer til skriftlig prøve i samfundsfag i 2009-2010 fordelt efter studieretningsfag og valgfag

	2010	2010	2010	2009	2009	2009
	SR-fag	Valgfag	Total	SR-fag	Valgfag	Total
Gn.snit	6,31	5,55	6,05	6,23	5,65	6,05
12	4,5	3,4	4,1	3,5	2,9	3,2
10	19,6	14,7	17,9	18,8	15,1	17,6
7	34,6	29,6	33	36,4	32,1	35,3
4	29,7	32,2	30,6	30,1	31,5	30,3
2	9,7	15,5	11,7	9,5	13,9	10,9
0	1,8	4,5	2,7	1,7	4,2	2,6
-3	0	0	0	0,1	0,1	0,1
Antal	4197	2001	6301	3840	2040	6084

Note: Tabel 1 og 2 viser de karakterfordelinger, der blev indtastet på censormødet i Odense. Verificerede karakterer for samfundsfag og andre fag offentliggøres senere af UNI-C.

Gennemsnit for samfundsfag A som studieretningsfag er i 2010 på 6,31 og ligger noget højere end gennemsnit for samfundsfag A som valgfag på 5,55 (tabel 2). Der er markant flere elever på valgfaget, der får 02 eller 00, end på studieretningsfaget. Der var samme tendens i 2009, og det bekræfter desværre, at det på valgholdene er sværere end på studieretningsholdene at træne eleverne til den skriftlig prøve.

Det kan fortsat stærkt anbefales at placere elevtimer i de underliggende B-niveau-klasser og blandt lærerne her aftale, hvilke skriftlige færdigheder, der trænes på B-niveau, således at eleverne på valgholdene i 3.g har nogle fælles færdigheder at bygge videre på.

Tabel 3. Første-censorerne karakter for sæt 2 fordelt på valg af delopgave

1. censor sæt 2 2010	A	B	C	Sæt 2 2010
Gennemsnit	6,1	6	6,4	6,1
Fordeling %	Integration inkl. notat	EU	Global økonomi	
12	4,6	5,5	7	5,2
10	18,1	17	21,4	18,6
7	32,4	31,5	29,9	31,3
4	30,3	28,3	25,5	28,6
2	11,8	13,7	12,9	12,9
0	2,7	4	3,1	3,4
-3	0,1	0	0,1	0
Opgaver				6468
Delopgaver %	32	47	21	

I tabel 3 ses den typiske tendens til, at økonomiopgaver vælges af færrest elever, der til gengæld opnår et højere gennemsnit og flere topkarakterer.

Den sociologisk-politiske opgave med notat i spørgsmål 3 blev valgt af 1/3 af eleverne, som opnåede samme gennemsnit som elever, der valgte delopgave B om EU.

Der er *stor forskel i karaktergennemsnit for de mange hold*. For hold med mindst 10 elever er højeste gennemsnit 9,00 og laveste gennemsnit er 2,40, og 6 hold har fået et gennemsnit på 8,5 *eller derover*, og 6 hold har fået 3,5 *eller derunder*. Der er således fortsat et stort behov for, at man blandt kollegerne på den enkelte skole og på tværs af skolerne hjælper hinanden med, hvad der kræves til den skriftlige prøve, og hvordan man bedst muligt træner eleverne i disse færdigheder.

Jeg har skrevet til de 6 skoler med hold med mindst 10 elever, der har fået over 8,5 i snit, og bedt lærerne i nogle stikord beskrive, hvilke forhold i undervisningens tilrettelæggelse, der vurderes som hovedårsagen til det gode resultat. Jeg har også skrevet til de 6 skoler med hold med mindst 10 elever, der har gennemsnit på 3,5 og derunder og anmodet rektor om at indsende en redegørelse for eventuelle særlige forhold, der kan have været medvirkende til de lave resultater.

Man kan fagkonsulentens side på emu'en hente det vejledende notat "Opgavetyper og kvalitetskriterier til skriftlig samfundsfag", som samler vejledningen om alle opgavetyperne. Notatet er indskrevet som en del af den nye vejledning for samfundsfag A.

2. Opgavesættene

Opgavesættenes spørgsmål dækkede samlet en meget stor andel af de faglige mål og dækkede kernestof indenfor alle fagets discipliner.

Der blev i år bevilget penge til udarbejdelse af en bedømmelsesvejledning for de to ordinære opgavesæt, og man kan her se, hvilke krav der stilles til den suveræne besvarelse af de forskellige opgaver. Bedømmelsesvejledningerne ligger på fagkonsulentens side på emu'en.

I it-sættet var der i *sammenligningsopgaven* tilføjet et *fagligt krav om, at der skulle inddrages teorier* om international politik:

”Sammenlign de opfattelser af internationalt samarbejde, som kommer til udtryk i bilagene B1, B2 og B3. I besvarelsen skal du inddrage teori om international politik.”

Censorernes tilbagemelding var, at denne præcisering klart løftede det faglige niveau i besvarelsenerne mht. anvendelse af teorier. Det kan derfor forventes at denne type præciseringer også vil forekomme i fremtidige opgaver.

Censorerne til *it-opgaverne* var enige om, at opgaverne havde fundet sit rette leje mht. grad af inddragelse af nettet. I undersøgelsesopgaver er der typisk et lidt mindre udleveret bilagsmateriale end i ordinære opgaver, og der skal til gengæld inddrages supplerende materiale som kan være fra nettet, men også kan være fra medbragt materiale. I diskussions- og notatopgaver er brug af nettet en mulighed, men ikke et krav. Hvis man bruger nettet skal der angives kilde. Udlevering af opgaven i digital form har betydet, at der typisk udleveres et TV-klip fra en tale, et interview, en nyhedsudsendelse eller et debatprogram samt en tabel i regneark med absolutte tal, som skal bearbejdes for at kunne nå frem til rigtige svar på det stillede spørgsmål. Censorerne kunne konstatere en markant udvikling i eleverne evne til at skabe overblik med brug af regneark. I løbet af efteråret vil Undervisningsministeriets følgegruppe komme med en samlet evaluering af it-forsøget, og rapporten vil blive tilgængelig på www.uvm.dk.

3. Censorernes svar om Sæt 2 Integration

Som sagt skrev 9 ud 10 eleverne sæt 2, og derfor bruges censorernes vurdering af denne opgave.

Tabel 4. Var opgaveformuleringerne er klare og forståelige for eleverne. Sæt 2, 2010. %

	1a	1b	1c	A2	A3	B2	B3	C2	C3
Ja	98	76	73	93	76	82	86	90	68
Nogenlunde	2	22	25	7	16	18	13	8	24
Nej	0	1	2	0	7	0	1	1	8
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Censorernes vurdering af opgaveformuleringerne i 2010 ligger på et højt niveau svarende til niveauet i 2009, hvilket er tilfredsstillende.

Det tager noget tid, før nye opgavetyper er helt på plads for eleverne. *Hypoteseopgaven* (1c) har været prøvet nogle gange og forstås i stigende grad af eleverne.

Notat-opgaven (A3) blev for første gang skrevet af 1/3 af eleverne i et sæt, og mange elever havde svært ved at håndtere den nye opgavetype. Nogle censorer kritiserede kravene til notat for at være svære og uklare, mens andre censorer fastholdt, at det var interessant for eleverne at skulle skrive et notat, og at det tager tid at indføre nye opgavetyper. I it-opgaven var der også en Notat-opgave. Her var censorerne enige om, at det fungerede godt, formentlig fordi eleverne ikke kunne misforstå, at

de skulle anvende sikkerhedspolitisk viden i notatet.

For at tydeliggøre de faglige krav til et notat, er der i ”Opgavetyper og kvalitetskriterier til skriftlig prøve i samfundsfag. August 2010” og i den nye vejledning for samfundsfag A tilføjet følgende om notat:

”Argumentationen er faglig, idet der anvendes konkret viden om problemstillingen, relevante faglige begreber og/eller relevant teori. Afsenderen har typisk en samfundsfaglig uddannelse (f.eks. politisk, økonomisk-politisk eller sikkerhedspolitisk rådgiver), som bruges i notatet til at kvalificere argumentationen for en strategi/løsningsforslag, som præsenteres for modtageren. I notatet til Villy Søvnald (se nedenfor) skal der f.eks. anvendes økonomisk viden om Danmarks konkurrenceevne, og notatet til Pia Kjærsgaard kan med fordel disponeres ud fra Molins model. I notatet til Johanne Schmidt-Nielsen anvendes sociologiske begreber f.eks. om integration og kulturelle mønstre, og i notatet til Lene Espersen anvendes udenrigs- eller sikkerhedspolitiske begreber eller teorier om international politik.”

Tabel 5. Gav opgaverne gode muligheder for at differentiere i bedømmelsen, dvs. anvende hele karakterskalaen? Sæt 2, 2010. %

	1a	1b	1c	A2	A3	B2	B3	C2	C3
Ja	45	42	61	76	76	71	83	74	75
Nogenlunde	46	47	36	23	16	28	16	23	23
Nej	9	11	2	1	7	1	1	4	2
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Censorerne vurdering af opgaverne i 2010 mht. mulighed for at differentiere ligger på samme høje niveau som i 2009. Både i 2009 og 2010 vurderes differentieringsmulighederne at være bedst i delopgaverne og at være gode eller nogenlunde gode i fællesdelen. Forskellen kan skyldes, at besvarelserne af fællesdelen har visse fælles træk som følge af gruppearbejdet.

Tabel 6. Gav opgaverne gode muligheder for at bedømme elevernes evne til at opfylde faglige mål? Sæt 2, 2010. %

	1a	1b	1c	A2	A3	B2	B3	C2	C3
Ja	83	78	84	86	81	80	88	83	78
Nogenlunde	17	20	14	14	13	16	12	13	18
Nej	0	1	1	0	6	4	0	4	5
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Censorerne vurdering af opgaverne i 2010 mht. faglige mål ligger fortsat på et højt niveau, men med mindre spredning end i 2009, hvilket er tilfredsstillende.

4. Censorerne arbejdsvilkår forbedres

Som sagt blev 9 ud af 10 opgaver skrevet i sæt 2, hvilket gjorde at 9 ud af 10 censorer kun havde godt 2 uger til at bedømme opgaverne. I 2011 vil forholdene blive forbedret, således at alle censorer får ca. 3 uger til arbejdet. Ifølge eksamenskalenderen på www.uvm.dk ligger sæt 1 mandag den 23. maj, sæt 2 onsdag den 25. maj og censormødet er onsdag den 15. juni.

I 2011 vil samfundsfag sæt 1 ikke som i 2010 være på samme dag som dansk og engelsk, hvilket vil give en mere lige fordeling af elever på sæt 1 og 2.

08.08.2010

Bent Fischer-Nielsen

fagkonsulent